

поки не уявиш себе на її місці? Або потрібно просто переконати себе в необхідності бути толерантним, тому що така вимога часу, і без аналізу, роздумів, рефлексії прийматиме людей іншого способу життя, іншої національності, раси, культури?

Пристаємо до перегляду самого драматичного епізоду фільму: судовий процес над афроамериканцем, якого несправедливо звинувачують в зґвалтуванні білої жінки (1.08-1.43 хвилини стрічки).

1. Які ще аргументи на захист Тома Робінсона можна було знайти? Чи ви вважаєте, що расове упередження присяжних не можна було похитнути ніякими силами? Чи можна взагалі переконати ідейного расиста? Як?

2. Як ви думаєте, присяжні були однакові, коли винесли своє рішення: «Винен»? Вони радилися більше двох годин. Щось змінилося в цих людях після трагедії, що сталася?

3. Кожна людина здатна, відчуваючи сильні емоції під впливом життєвих обставин, стати більш толерантною? Чи деяких людей ніщо не переконає? Що перешкодить: власна косність, небажання змінюватися, повага «законів батьків», страх стати ізгоем в суспільстві?

4. Аттікус Фінч протиставив себе суспільству маленького містечка, погодившись стати адвокатом афроамериканця. Як ви думаєте, його вчинок розумний? Чи варто було заради здійснення принципу толерантності ризикувати не тільки своєю кар'єрою, а й здоров'ям і навіть життям власних дітей? Ви вірите, що таке могло статися в реальному житті?

5. А ви можете виступити на захист людини, яку явно дискримінують, тому що вона не така, як усі, неважливо за якою ознакою? Якщо не можете, то чому? Чи не впевнені в силі своєї аргументації? Боїтеся бути не зрозумілим суспільством і теж стати ізгоем? Просто лінь, хоча і бачите явну несправедливість? Інші причини?

Відсутність критичного мислення і негативний вплив суспільства на формування ціннісних орієнтирів особистості нерідко породжує відчуття упередження і нетерпимість до окремих людей або груп людей. Полікультурна освіта вирішує подібні проблеми і формує полікультурну компетентність майбутнього викладача закладу вищої освіти.

УДК 37.015.31

О.В. Тринус, м. Київ

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Духовне і національне відродження школи, вирішення завдання щодо формування соціально-активної особистості та створення сприятливих умов для розвитку творчих можливостей учня є пріоритетним напрямом реформування українського суспільства. Формування творчої особистості передбачає педагогічне управління індивідуальним становленням дитини,

спрямування її життєвої практики задля досягнення своєї «вершини» розвитку.

Важливим чинником успішного здійснення цього процесу є аналіз історичного досвіду початку ХХ ст., періоду створення новітнього типу української школи. Теоретична і практична духовна спадщина українських вчених-педагогів (С. Русової, Я. Чепіги, Я. Ряппо, М. Скрипника, О. Музиченка, А. Макаренка, І. Огієнка, О. Залужного та ін.) є актуальною і потребує глибокого пізнання й використання в сучасному педагогічному просторі.

Провідними ідеями, на яких ґрунтувалися педагогічні концепції дослідників були: любов до дитини; глибоке розуміння її природи; всебічний розвиток особистості дитини; розвиток її ініціативи та самодіяльності. На цьому підґрунті Нова українська школа мріялась як школа свободи й радості, яка збуджує й розвиває творчі сили, стимулює дитину розвиватися та самовдосконалюватися, як осередок колективної творчості всього українського вчителства [5].

Вважалося, що створення сприятливих умов для розвитку творчих можливостей учня залежить насамперед від професійної компетентності вчителя, рівня сформованості його загальної культури, здатності до творчої діяльності. Характерними рисами вчителя Нової української школи були: пошук нестандартних форм та методів діяльності; співробітництво й співтворчість з учнями; відсутності авторитарності. Кожна педагогічна ситуація потребувала особливого до неї ставлення з боку педагога, а успіх практичного розв'язання залежав виключно від особистої творчості кожного вчителя-вихователя. Високо оцінюючи технологічну грамотність освітянина, його готували до уникнення механічного наслідування педагогічних шаблонів, формували розуміння своєї індивідуальної сутності, спрямовували на вироблення ним особистісної педагогічної концепції [6].

Реалізація зазначеного процесу забезпечувалася розробленням та впровадженням в навчально-виховний процес особистісно-орієнтованих педагогічних технологій, зокрема - розвивальної та дослідницької.

Підґрунтям розвивального навчання визначалося уявлення про розвиток дитини як суб'єкта особистісної діяльності, розвиток її самостійної пізнавальної активності, метою - формування активного творчого мислення дитини, її здатності до самовдосконалення, саморозвитку і самопізнання. Технологія розвивального навчання передбачала реалізацію наступних етапів: 1) створення проблемної ситуації; 2) формулювання проблеми; 3) процес колективної взаємодії учнів щодо її вирішення. 4) перетворення діяльності учнів в самодіяльність; 5) рівноправний характер діяльності вчителя як учасника організованого діалогу. Пріоритетним вважався «рухливо-моторний» принцип організації навчання, який полягав у створенні умов для активізації навчально-виховного процесу, усунення в школі пасивного, словесного, сидячого навчання, тому що саме активність, рухливість дитини є важливими засобами виявлення її творчих сил [1].

Милив учителя на процес діяльності учнів розумівся виключно як фактор підтримки, який скеровує самостійну роботу дітей, дає змогу сформувати їхню критичну самосвідомість, забезпечує бажання дітей учитися, добровільно отримувати знання. В основу такого підходу було покладено добро й людяні стосунки між учителем та учнем, велика любов і турбота за дитину з боку вчителя та, відповідно, повага до вчительської праці з боку учня.

Метою дослідницької технології було забезпечення стимулювання учнів щодо набуття досвіду дослідницької роботи в пізнавальній діяльності, формування активної, компетентної особистості шляхом розвитку її інтелекту, дослідницьких умінь, творчої активності. В основу технології покладено усвідомлення того, що логічний процес розумової активності учнів у ході навчально-дослідницької діяльності поєднується з елементами наукового дослідження.

Вважалось, що з психологічного погляду немає принципових відмінностей між продуктивним мисленням ученого, який відкриває нові, ще не відомі людству закономірності розвитку навколишнього світу, і учня, який відкриває нове лише для себе самого. Успішне використання дослідницьких методів навчання можливе за умови вміння вчителя сприймати дітей як молодих дослідників, тому що учні у спрощеному схематизованому вигляді проходили ті ж ступені пізнавального процесу, ту ж еволюцію думки, яку виконував учений, обмірковуючи те чи інше наукове положення. Особливо корисним для учнів є самостійне, без будь-якого примусу, занурення в коло проблеми. Це вимагає вдумливого дослідження з орієнтацією на результати, які мали б практичну цінність як особисто для учня, так і для суспільства. Ефективність дослідницької технології забезпечувалася дотриманням вчителями наступних умов: 1) застосування матеріалу, тісно пов'язаного з життєвими інтересами й особистим досвідом учнів; 2) стимулювання за допомогою навчального матеріалу творчої роботи, зосередження уваги, збудження уваги, збудження емоцій і волі; 3) реалізація розумової, емоційної й вольової напруги в кінцевому результаті роботи - відкритті, висновку і, як наслідок, виникнення в учнів радості й задоволення (так званої творчої паузи); 4) використання і перевірка отриманих висновків; 5) закріплення отриманих висновків на практиці [1].

Отже, вивчення педагогічного доробку дослідників-педагогів початку ХХ ст. набуває сьогодні особливої актуальності, оскільки сприяє розв'язанню таких завдань сучасної української школи, як розвиток розумових сил і творчих здібностей дитини, формування їхньої особистості, а також здійснення професійної підготовки вчителя до зазначеного процесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Музиченко О.Ф. Сучасні педагогічні течії в Західній Європі і Америці / О.Ф. Музиченко. - К., 1919. - 109 с.
2. Русова С. Нова школа / Софія Русова. - К.: Укр. школа, 1917. - 20 с.

3. Ряппо Я. Реформа Высшей школы на Украине в годы революции (1920-1924 гг.) / Я. Ряппо. - Х.: Государственное издательство Украины, 1925. - 155 с.

4. Сухомлинська О.В. Нариси історії українського шкільництва (1905-1933): навч. посіб. / [О.В. Сухомлинська та ін.]; за ред. О.В. Сухомлинської. - К.: Заповіт, 1996. - 303 с.

5. Чепіга Я. До трудової школи / Я. Чепіга // Вільна українська школа. - 1918-№ 8/9.-С. 81-85.

6. Міністерство освіти України. 1917-2000 рр. Ф. 166. Оп. 1. Спр. 26. Положення та тимчасові положення про єдину трудову школу, 1919 р. - 82 арк.

УДК 78.071.2:159.942.5

*О.А. Туріна, м. Київ
А.Л. Барнич, м. Вишгород*

ЗАСОБИ ПОДОЛАННЯ СЦЕНІЧНОГО ХВИЛЮВАННЯ МУЗИКАНТА-ВИКОНАВЦЯ

Основні позиції виховання професійного музиканта-виконавця в українській музичній методиці є чітко сформовані. Але питання подолання сценічного хвилювання майбутнього музиканта-виконавця завжди потребують ретельного вивчення та обговорення. Концертний виступ - це результат щоденної праці і є відповідальним моментом, який стимулює музиканта-виконавця на подальший творчий зріст. Під час цього процесу задіяні різні властивості виконавця: музично-виконавські здібності, воля, характер, інтелект, глибина емоцій, абстрактна фантазія тощо.

Підготовка до концертного виступу перетворюється на найважливіший етап формування музиканта-виконавця, а успішність його виступу на сцені буде залежати не тільки від художньо-естетичної якості і надійності представлених для виконання художніх творів, але й від рівня його психологічної готовності до спілкування з публікою. Праця музиканта-виконавця представляє собою один із найскладніших видів людської діяльності, що вимагає багаторічної, щоденної праці, нерідко фізичної і психічно виснажливої. Тому всі виконавці зазначають, що переможцем стає той, хто виявиться більш працездатним, витривалим, зосередженим, більш міцним фізично і морально.

Безсумнівно, кожному учневі важливо розуміти: скільки триває підготовчий концертний період, які прийоми регуляції психічних станів потрібно застосувати і в який момент, як правильно побудувати процес підготовки так, щоб він не перетворився на складне випробовування та застосування різних прийомів і методик роботи. Пропонуємо осмислити наступні питання: 1) визначення комплексу заходів для досягнення оптимального сценічного стану; 2) виявлення потенційні помилки при підготовці до виступу; 3) окреслення основних періодів у підготовці до